

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Merethe Skille
Arkivsaksnr.: 18/15

Arkiv: 085 M82

Prosjekt - Mens vi venter på ambulansen

Rådmannens innstilling

1. Det vises til utredning av prosjekt «mens vi venter på ambulansen»
2. Kommunestyret vedtar å ikke innføre det toårige prosjektet «mens vi venter på ambulansen» i Meløy kommune
3. Bakgrunn for at prosjektet ikke anbefales innført er utfordringer med uavklarte ansvarsforhold mellom 1 og 2 linjetjenestene i helsetjenestene, og manglende økonomisk finansiering av egenandelen.

Saksutredning

Om utredningsprosessen

Stiftelsen Norsk Luftambulanse SNLA har sendt Meløy kommune et tilbud om å delta i prosjekt «Mens vi venter på ambulansen». Leder for driftsutvalget har på den bakgrunn bedt om en utredning av prosjektet og utarbeidelse av sak til politisk behandling.

Det har vært gjennomført to større drøftingsmøter i forbindelse med utredning av prosjektet. Ansatte fra brannstasjonene på Meløya, Bolga, Halså/Engavågen og Ørnes ble invitert til et felles drøftingsmøte på rådhuset 16.11.2017. Tilstede på møtet var også representanter fra politikk, teknisk og helse og omsorg. SNLA holdt en presentasjon av prosjektet via skypemøte, og besvarte alle spørsmål underveis. Referat fra møtet er vedlagt.

Den 20.12.2017 ble det gjennomført et dialogmøte med Salten Brann IKS og kommuneoverlegen i Meløy kommune. Salten Brann IKS er faginstans for brann og arbeidsgiver for alle brannmannskapene. Kommuneoverlegen er medisinskfaglig ansvarlig og en viktig samarbeidspart i prosjektet. SNLA holdt en presentasjon av prosjektet via skypemøte, og besvarte alle spørsmål underveis. Referat fra møtet er vedlagt.

Den 03.01.2018 ble det gjennomført et møte med representant fra ambulansetjenesten lokalt i Meløy kommune. Referat fra møtet er vedlagt. Saken har vært drøftet i strategisk ledels. Utredningen legges frem for driftsutvalget for helse og omsorg og oppvekst, formannskap og sluttbehandles i kommunestyret.

Beskrivelse av prosjektet «mens vi venter på ambulansen»

Prosjektet «mens vi venter på ambulansen» eies av Stiftelsen Norsk Luftambulans SNLA. SNLA er en utvikler og tilrettelegger for en best mulig luftambulansetjeneste i Norge, og er ikke en kommersiell markedsleverandør.

Målet med å etablere prosjektet «mens du venter på ambulansen» er å utdanne førstehjelpere for å skape trygghet i lokalmiljøene. Det handler om å gi pasienten riktig hjelp til rett tid – sammen med kommune og spesialisthelsetjenesten.

Prosjektet «mens du venter på ambulansen» innebærer å lære opp «akutthjelpere», som skal ta hånd om alvorlig syke pasienter frem til profesjonell hjelp kommer frem. Akutthjelperne er de lokale brannmannskapene, som etter opplæring fra SNLA skal være i stand til å bruke hjertestartere og gi oksygen til alvorlig syke pasienter i en akutt fase. Det er viktig å presisere at akutthjelperne er et supplement til den lokale helseberedskapen. Akutthjelperne skal kun utkalles av 110 sentralen når den lokale helseberedskapen ikke kan komme frem i tide på grunn av samtidskonflikter. Erfaringsmessig er brann i all hovedsak den første nødetaten som kommer frem til et skadested, og prosjektet skal bidra til at brannmannskapen i slike situasjoner kan bistå med å hjelpe pasienter i akutfasen. Akutthjelperen er hele tiden under veiledning fra 110 sentralen, og kan gi verdifulle opplysninger til den profesjonelle helseberedskapen i perioden frem til de ankommer stedet og kan overta pasienten.

Brannmannskapene skal gjennomgå et elæringsprogram på egen hånd, og deretter gjennomføre en hel dag opplæring med SNLA. Det gjennomføres ca 12-15 øvelsescases, og det skal gis retrening hvert år i prosjektperioden. Opplæringen fokuserer på ABCDE systematikken som beskrevet i presentasjonen fra SNLA, og det gis opplæring i basale tiltak i en akutfase.

«Mens du venter på ambulansen» inngår som en del av den kommunale beredskapen. Mannskapene som deltar i ordningen lønnes av kommunen som ved andre utrykninger (brann/ulykker/hjertestans). Kostnader til opplæring med instruktører, utstyr (hjertestartere, oksygen, div bandasjemateriell mv), bekledning, retrening og oppfølging av brannmannskapene dekkes av SNLA.

Stiftelsen Norsk Luftambulans sin erfaring med prosjektet så langt har vært meget positive. Akutthjelperne har kommet frem til skadestedet inntil 70 minutter før ambulanse/lege. Akutthjelperne gir god og riktig hjelp, og det er kommet svært gode tilbakemeldinger fra ambulase og legevakt. Både pasienter og pårørende har satt stor pris på å få rask hjelp. Så langt er erfaringene at prosjektet bidratt til reduserte kostnader for kommunene ved at akutthjelperne har begrenset skadeomfanget hos pasienten.

Det er stor interesse for prosjektet nasjonalt, og til nå er lokale akutt team etablert på 222 steder i Norge. Prosjektet har allerede reddet mange liv på landsbasis og er blitt en suksess.

Erfaringer fra dialogmøter

Brannmannskapene i Meløy kommune

I utgangspunktet er alle møtedeltakerne positive til prosjektet, og mener det er bra om vi kan få i gang dette prosjektet i Meløy kommune. Øyene var spesielt positive med tanke på å få en bedre beredskap på øyene. Brannmannskapene fremhevet noen momenter det er viktig å vurdere i en eventuell innføring av prosjektet.

- Vi har mange roller der ute i bygda. Vi er få folk og store avstander. Vi fungerer som vektere, politi, brannmann, førstehjelper. Kan bli mange roller å håndtere og et stort arbeidsfelt å dekke
- Det må legges til rette for en god opplæring. Opplæringen bør ikke gjennomføres på dugnad, det forutsettes at det gis betaling for de timene vi deltar på opplæring i akutthjelperen.
- Det var noe skeptisk til selve gjennomføringen, veldig viktig at vi vet hva vi holder på med og får god veiledning. Men med god opplæring tror vi at dette kan gå bra.
- Der er noen praktiske utfordringer knyttet til utalarmering som vi bør se nærmere på. Vi må lage et system som fungerer lokalt.
- Vi bør ta med Glomfjord i dette arbeidet, og kartlegge hva slags kompetanse og utstyr de har.

Salten Brann IKS

Det er ingen kommuner i Salten som deltar i prosjektet, og dette blir derfor et nybrottsarbeid. Salten Brann IKS har drøttet prosjektet i sin ledergruppe, og de er tydelig på at de er positiv til og gir sin støtte til en innføring av prosjektet «mens vi venter på ambulansen». Salten Brann IKS forutsetter før en eventuell innføring av tjenesten at

regelverket som regulerer forholdet mellom partene i arbeidslivet følges og at økte kostnader belastes Meløy kommune.

Kommuneoverlegen

Kommuneoverlegen er generelt meget fornøyd med brannmannskapene i kommunen, og ser erfaringsmessig at brannmannskapene ofte er de første til et skadested. De vet erfaringsmessig hva de skal gjøre og er en ressurs på skadesteder. Kommuneoverlegen er utelukkende positiv til prosjektet og mener det vil være bra å delta i prosjekt «mens vi venter på ambulansen». Dette vil styrke helsetjenesten.

Ambulansetjenesten i Meløy kommune

Asbjørn Midtun er i utgangspunktet veldig positiv til prosjektet slik det foreligger i sin opprinnelige form, som innebærer opplæring til brannmannskapene i bruk av hjertestarter og oksygen. Det vil være en styrke om vi får bygd opp kompetansen på å betjene en hjertestarter. Skal prosjekt «mens vi venter på ambulansen innføres i Meløy kommune, må vi stenge muligheten for at noen kan tildele ytterligere oppgaver til akutthjelperen utover det som går på hjertestarter og luft. Vi bør også være tydelig på at det ikke aksepteres at helseforetaket eller andre benytter akutthjelperen som et argument for å redusere ambulansetjenesten i Meløy kommune.

Uttalelse fra Helsedirektoratet

Helsedirektoratet skriver følgende i forbindelse med høring vedrørende brannstudien 2013. den 24. januar 2014

Fra et helseperspektiv er det helt avgjørende at første nødetat som kommer frem til et skadested har nødvendig kompetanse og utstyr til å redde liv og helse. Som brannstudien påpeker, er det ikke uvanlig at brannpersonell ankommer først.

Fra et helseperspektiv er det derfor avgjørende at brannpersonell er i stand til å yte kvalifisert førstehjelp frem til annet kvalifisert helsepersonell ankommer.

Norsk luftambulanses sitt prosjekt «Mens du venter på ambulansen» trekkes frem som et viktig og vellykket samarbeidsprosjekt mellom helse og brann hvor et betydelig antall brannmannskaper er gitt opplæring i livreddende førstehjelp, herunder bruk av halvautomatisk defibrillator (hjertestarter) ved hjerte-lunge redning.

Helsedirektoratet anser at bruk av akutthjelpere er et viktig supplement til den øvrige akuttmedisinske beredskap utenfor sykehus, dvs. legevakt og ambulansetjeneste, for å redde liv ved tidskritiske sykdoms- eller skadetilstander. Vi mener derfor at dette er en ordning som bør bygges ut, særlig i gravgrendte deler av landet med lang utrykningstid for legevakslege og ambulanse.

Det vises i den sammenheng til §§ 3-1 og 3-2 i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. hvor det fremgår at landets kommuner plikter å sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester, herunder akuttmedisinsk hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner.

Bruk av brannvesenets personell som akuttgjelder, må derfor som hovedregel anses som en del av kommunenes helseberedskap og ikke som en del av spesialisthelsetjenestens beredskap.

Erfaringer fra andre kommuner

I utredningsarbeidet har det vært viktig å hente inn erfaringer fra andre kommuner som har kjenskap til prosjektet. I det følgende er noen uttalelser.

- Senja: En forsøksperiode i Troms har gitt gode erfaringer. Av 200 utrykninger, var tre direkte livreddende.
- Aurskog Høland (interkommunal brannberedskap): I 2016 registrerte de ca. 10 % av oppdragene som helseoppdrag, vurderer prosjektet som viktig og vellykket.
- Frøya kommune, brannsjef: *Vi har gått fra å være et brannvesen, til å bli en brann- og redningsetat og rykker ut til mye mer enn bare branner. Vi får automatisk varsel hvis ambulansen er over 20 minutter unna og da rykker vi ut. Vi rykker også ut selv om ambulansen kommer, fordi vi kan bistå ambulanspersonalet. Jeg vet at vår innsats så langt, har reddet livet til to mennesker med hjertestans. Antallet utrykninger har steget. Før var det normalt med 25 utrykninger i året, nå har vi rundt 65.*
- Brannsjef i Sel kommune: *For kommunene, som lønner brannmannskapene, betyr det ingenting kostnadmessig. Det vil heller ikke gå ut over brannberedskapen, ifølge brannsjef i Sel, Tom Are Nilstad. «Dette er en oppgaver som kommer «i tillegg til» det vi har i dag, men likevel ikke en utnyttelse av oss som mannskaper. Da hadde vi sagt ifra. Dette er noe alle er motivert for å gjøre. Vi har hatt hjertestarter i 10 år allerede og vet ganske mye om hva det vi skal i gang med nå, handler om, sier han.»*
- Nærøy brann- og redningsvesen: Viser til en økning fra rundt 40 utrykninger til litt over 50. En økning på ca. 25 – 30 %. «En grunn til økningen er at mange av oss brannmenn i Nærøy kommune har gått kurs i regi av Luftambulansen som heter "Mens vi venter på ambulansen»

Økonomiske konsekvenser

En innføring av prosjekt «mens vi venter på ambulansen» vil gi en økt kostnad for kommunen. SNLA skal bidra med den første opplæringen på førstehjelp, hjertestarter, luft og det øvrige utstyret som er en del av utstyrspakken til brannstasjonene. Opplæringen starter med elæringskurs som alle brannmannskapene skal gjennomføre. Deretter settes

det av en hel dag til opplæring fra SNLA, som kommer til Meløy. Det skal gis øvring på 12-15 øvelsescases. Skal alle ansatte i brann i Meløy kommune ha lønnet opplæring en hel dag, vil dette gi en engangskostnad på ca 80.000,-.

Salten Brann IKS har ansatt 40 personer i Meløy kommune. En brannkonstabelstilling utgjør 0,96 % og inkluderer 18 øvingstimer per år. Hvis prosjektet innføres bør øvingstimene økes til 21 timer per år og gi ca 1,12% stilling. En slik økning i stillingsressursen vil koste 31.000,- per år for hele brannkorpset.

Det har ikke vært mulig å finne gode estimater for hva den faktiske utrykningskostnaden vil være når brannmannskapene blir utkalt til utrykning for helseoppdrag.

Vurdering

Gjennom skriftlig informasjon, presentasjon, spørsmål, dialog og medvirkning er de fleste momenter og aspekter i forbindelse med prosjektet drøftet og vurdert. Flere forhold er av praktisk art som må avklares underveis i gjennomføringen, spesielt gjelder dette en hensiktsmessig utkallingsrutine for akutthjelperene. Dette er forhold som partene mener er løsbart underveis.

Tema knyttet til ambulansetilbudet i Meløy kommune har vært mye drøftet gjennom utredningsarbeidet. Det har vært en grunnleggende uro for at et slikt prosjekt kan medføre en nedjustering av ambulansetilbudet i kommunen ved en gjennomføring av prosjektet. Et annet moment som har vært drøftet er at ambulansetilbudet ikke får nødvendig økning som følge av at vi har innført dette prosjektet. SNLA har en tydelig policy om at de aldri skal inn i kommuner som har sin ambulanseplan til vurdering. Det skal foreligge en avklart ambulanseplan i de kommuner som innfører prosjekt «mens vi venter på ambulansen». SNLA har tidligere henvendt seg til Meløy kommune, men trakk tilbudet nettopp på bakgrunn av at ambulansetilbudet var under vurdering. SNLA kjenner så langt ingen kommuner som har fått redusert sitt ambulansetjenestetilbud som følge av at de har innført prosjektet, og har gjennom sin kunnskap og erfaring fra andre kommuner bidratt til å redusere denne uroen i drøftingsmøtene.

Det foreslås at kommunestyret gjør særskilt vedtak om at de ikke kommer til å akseptere at ambulansetilbudet i Meløy kommune vurderes eller endres som følge av dette prosjektet. Gitt en slik utfordring skal prosjektet vurderes avviklet. Kommunen skal ha særlig fokus på dette tema underveis i prosjektgjennomføringen, og rapportere til kommunestyret etter behov. Det er kun kommunestyret som skal ha noen mulighet til å endre på innholdet til akutthjelperen.

Brannmannskapene er generelt positive til prosjektet og ønsker at dette innføres i Meløy kommune. Brannmannskapene er ofte de første på et skadested, og utrykning på bakgrunn av helseoppdrag skjer allerede i dag hyppigere en utrykning på grunn av brann. Med riktig utstyr og opplæring kan brannmannskapene bidra til å utgjøre en stor forskjell for den som er i en akuttsituasjon, når ambulansen ikke rekker frem i tide på grunn av samtidskonflikter.

Brannmannskapene stiller en klar forutsetning om at nødvendig opplæring blir gitt ved oppstart, og at regelmessig retrening vil bli gitt i tillegg til de ordinære øvringstimene som ligger innenfor brannstillingen. Brannmannskapene må få trygghet på de oppgavene de skal løse gjennom god opplæring og kompetanseheving. Salten Brann IKS stiller seg bak denne vurdering, og mener at brannstillingen bør økes tilsvarende 3 ekstra øvringstimer per år, slik det er beskrevet i avsnitt om økonomiske vurderinger. Salten Brann IKS er også positiv til innføring av prosjektet, gitt at Meløy kommune dekker de ekstra kostnadene som følger av prosjektet. Om kommunestyret gjør et positivt vedtak om innføring av prosjektet, vil Salten Brann IKS i gjennomføre formelle drøftinger med ansatte i egen organisasjon.

Brannmannskapene på øyene er særlig positiv til en innføring av prosjektet. De vil få nødvendig opplæring og utstyr til å håndtere en situasjon som de allerede må håndtere i dag, og som de er svært sårbar for på øyene.

Kommuneoverlegen har det overordnede medisinskfaglige ansvaret i prosjektet. Etter endt opplæring skal kommuneoverlegen klarere brannmannskapene til å kunne gi nødvendig helsehjelp ved bruk hjertestarter, luft og acetylsalisylsyre (dispril) i en akutt situasjon når ambulansen ikke kan møte tidsnok. Også kommuneoverlegen er meget positiv til prosjektet, og mener at dette prosjektet vil bidra til at vi kan gi en enda bedre helsetjeneste til innbyggerne. Med rett opplæring vil prosjektet bidra til økt trygghet for både brannmannskap og innbyggere.

Rådmannen har drøftet saken i strategisk ledergruppe, og er positiv til initiativet. Det er imidlertid to forhold som gjør det vanskelig å gi en positiv innstilling i saken. For det første er det ønskelig med en bedre utredning av forholdet mellom 1 og 2 linjetjenestene innenfor helsetjenestene, dette gjelder spesielt de prehospitale tjenestene og ambulansetjenestene. Rådmannen ønsker å være sikker på at ansvarsforholdene er tilstrekkelig avklart før iverksetting av et slikt prosjekt i Meløy kommune. Den andre utfordringen er den økonomiske konsekvensen for Meløy kommune. Det har ikke vært mulig å gi gode estimater på hvor ofte brann vil bli utkalt til utrykning på helseoppdrag, og hva denne utrykning vil medføre av økonomiske konsekvenser. Selv om utstyr og opplæring er finansiert av Norsk Luftambulans, har ikke rådmannen funnet rom i driften til å kunne finansiere opp nødvendig opplæring og retrening av brannmannskapene. Av disse grunner seg rådmannen seg nødt til å innstille på at prosjektet ikke gjennomføres i Meløy kommune.

Vedlegg

- Presentasjon av prosjektet «mens vi venter på ambulansen» av Norsk luftambulans
- Samarbeidsavtale
- Referater fra dialogmøter

Hege Sørli

rådmann